

Återrapportering av regionalt utvecklingsarbete 2023

Bakgrund

Regeringen beslutade 2022-12-21 om villkor m.m. för budgetåret 2023 för regionerna. I enlighet med beslutet ska regionerna lämna en redovisning till Regeringskansliet senast den 21 februari 2024.

Ärendet

Region Gotland överlämnar härmed redovisning för år 2023.

Stefan Persson

Regional utvecklingsdirektör

Mall för återrapporering av villkorsbeslut 2023

Regionerna och Gotlands kommun ska följa upp, utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala utvecklingsarbetet till regeringen.

För återrapporeringen av Villkor för budgetåret 2023 för regionerna och Gotlands kommun inom utgiftsområde 19 Regional utveckling (villkorsbeslut för 2023) ska ni använda denna mall. Villkorsbeslut för 2023 bifogas.

Ni ska besvara alla frågor. Om det inte har genomförts några insatser för den aktuella återrapporeringen ska ni kommentera det. Det finns dock inte krav på att ni ska ha genomfört insatser i samtliga områden som finns i denna mall.

Om redovisningarna är relevanta under mer än en fråga behöver ni enbart redovisa svaret en gång och hänvisa till detta från andra delar i redovisningen.

Återrapporeringen ska lämnas i Wordformat (löpande text typsnitt Cambria, 11 punkter och text i tabeller Calibri, 8 punkter) till li.registrator@regeringskansliet.se, tillvaxtverket@tillvaxtverket.se och villkorsrapport@tillvaxtverket.se senast den 21 februari 2024.

Ange landsbygds- och infrastrukturdepartementets diarienummer N2022/02395 och Tillväxtverkets diarienummer Ä 2023–2905.

Om ni har frågor ta kontakt med Camilla Randström eller Ulrika Åberg via villkorsrapport@tillvaxtverket.se (telefon 08-681 96 75 respektive 08-681 77 39).

Innehåll

Instruktioner.....	4
Redovisning av samverkan och samråd	4
Exempel på insatser	4
Resultatbeskrivning	4
Begreppsförtydliganden	5
Definitioner och exempel – resultat	5
Hållbarhetsdimensionerna och Agenda 2030.....	5
Territoriellt perspektiv	5
Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030	6
Frågor att besvara - Återrapportering.....	7
1. Den regionala utvecklingsstrategin	7
2. Analys, uppföljning och utvärdering	8
3. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd	11
4. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling	17
5. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande	21
6. Tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet.....	25
7. Jämställdhet	30
8. Integration	31
9. Miljö och klimat	33
10. Fördelning av anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	37
Övriga medskick.....	44

Instruktioner

Redovisning av samverkan och samråd

I bifogat villkorsbeslut¹ framgår att ni utifrån lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar samt förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete ska samverka med kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter. Ni ska därtill samråda med företrädare för berörda organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv. I mallen för återrapporteringen beskriver ni i frågorna 1–9 vilka aktörer ni har samverkat med.

Exempel på insatser

Exempel på insatser efterfrågas i flera avsnitt. Insatserna kan vara helt eller delvis finansierade med anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder men även insatser med annan finansiering kan redovisas.

Samtliga insatser ni beskriver i er rapportering ska vara sådana som har initierats eller genomförts under 2023.

Om insatser är relevanta under mer än en fråga behöver de enbart redovisas en gång. Hänvisa vid behov till andra punkter i redovisningen, där insatsen också är relevant.

Resultatbeskrivning

Syftet med resultatbeskrivningen är att ge en bild av vilka resultat som har uppnåtts baserat på de insatser ni har ansvarat för eller varit delaktiga i utifrån ert regionala utvecklingsansvar.

Resultatredovisningen ska beröra mål, resultat i form av **under året uppnådda** prestationer och så långt det är möjligt **under året uppnådda** effekter på kort, medellång och lång sikt. Det är eftersträvaransvärt att beskriva en resultatkedja (även kallat effektkedja eller interventionslogik) så långt det är möjligt.

Ni kan presentera resultat såväl kvantitativt som kvalitativt. Om ni saknar en uppföljning eller en utvärdering som stöd för resultatbeskrivningen, ber vi er ändå att göra en bedömning av resultaten. Ange om ni baserar resultatbeskrivningen på en uppföljning, utvärdering eller egen bedömning.

Resultatbeskrivningen ska vara överskådlig och ge en rättvisande bild av verksamheten. Samtidigt kan det behöva göras ett urval från den mängd av prestationer och effekter som kan kopplas till verksamheten/området.

¹ Villkorsbeslut 2023:1.3.

Begreppsförtydliganden

Definitioner och exempel – resultat

- Prestationer – antal och omfattning av genomförda aktiviteter. Till exempel deltagande organisationer eller antal framtagna kunskapsunderlag.
- Effekter på kort sikt – förändrad förmåga hos målgrupper. Till exempel ny/ökad kunskap.
- Effekter på medellång sikt – förändrat beteende hos målgrupper. Till exempel tillämpning av ny kunskap eller nya varor/tjänster.
- Effekter på lång sikt – effekter av förändrat beteende hos målgrupper eller på samhällsnivå. Till exempel ökad konkurrenskraft eller ökad förnyelseförmåga i näringslivet.

Hållbarhetsdimensionerna och Agenda 2030

FN:s Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefindandet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

I Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030² framgår att den regionala utvecklingspolitiken ska vara en del av genomförandet av Agenda 2030.

Ni ska i åiterrapporteringen redovisa hur ni (inom ramen för ert ansvar enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar) arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat de tre hållbarhetsdimensionerna enligt ovan. Med denna redovisning blir det därför en redogörelse för hur ert arbete bidragit till Agenda 2030.

Samhällsutmaningarna avser de som är identifierade i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Det vill säga demografiska förändringar, globalisering, miljöproblem och klimatförändringar, socioekonomi och sammanhållning samt teknisk utveckling.

Territoriellt perspektiv

I åiterrapporteringen ska ni redovisa hur olika territoriella perspektiv har beaktats. Det vill säga hur insatser och prioriteringar tar hänsyn till varierande förutsättningar mellan till exempel landsbygder och städer av olika storlek och karaktär, men också olika funktionella samband över kommun-, läns-, och landsgränser.

² <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr.-202021133>

Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

Frågorna 3–6 är strukturerade enligt de fyra strategiska områdena i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030³. För respektive strategiskt område finns också prioriteringar. De strategiska områdena och prioriteringarna framgår i tabellen nedan.

Strategiska områden	Prioriteringar
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer God samhällsplanering God tillgång till kommersiell och offentlig service
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi Tillvarata digitaliseringens möjligheter Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

³ Villkorsbeslut 2023:1.1.

Frågor att besvara - Återrapportering

1. Den regionala utvecklingsstrategin⁴

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 1.1–1.3 är sammanlagt 4 500.**

Beskriv genomgående i frågorna 1.1–1.3 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet med den regionala utvecklingsstrategin och samordningen av insatser för genomförandet har bedrivits.⁵

Region Gotland har valt att samordna det strategiskt viktigaste arbetet med den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 med stöd av tre tematiska genomförandeprogram. Med stöd av mål för 2027 och insatsområden ska programmen ligga till grund för prioritering av insatser och resursallokering. Under 2023 beslutades det sista av de tre programmen – Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland.

Region Gotland beslutade under 2023 om en ny samverkansstruktur för genomförandet av strategin. Den består av ett regionalt utvecklingsråd och av två forum med likalydande instruktioner och med genomförandeprogrammen som grund. Samhandling, lärande och gemensamt ansvarstagande är nyckelord.

Syftet med det regionala utvecklingsrådet är strategisk samverkan och samordning i frågor av väsentlig betydelse för en hållbar regional utveckling på Gotland. I rådet sitter Region Gotland, Länsstyrelsen, Försvarsmakten, Arbetsförmedlingen, Uppsala universitet samt representanter för näringslivet. Syftet med samverkanforumen är att stärka samsyn, operativ samverkan och lärande. I forumen finns en bred representation, utöver Region Gotlands egna verksamheter har hittills ett sjuttioal aktörer från andra offentliga verksamheter, näringsliv och civilsamhälle deltagit. Forumen har i dagsläget genererat en handfull beviljade ansökningar om finansiering liksom nya samverkansytor mellan gotländska aktörer.

Utmaningar så långt handlar om de som följer av förändringsarbete och med implementeringen av nya strukturer men direktutvärderingen av de forum som hittills hållits har varit positiva.

⁴ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

⁵ Observera! Information om uppföljning och utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin ska inte redovisas här. Den informationen redovisas i avsnitt 2 – Analys, uppföljning och utvärdering.

Under året har Region Gotland arbetat för och beviljats stöd via instrumentet för tekniskt stöd, som är EU:s program för att bistå med skräddarsydd sakkunskap för utformning och genomförande av reformer. Instrumentet samordnas av EU-kommissionens generaldirektorat för stöd för strukturreformer Structural Reform Support (GD Reform). Sverige/Gotland deltar tillsammans med Grekland och Kroatien. Projektet genomförs i Sverige i samarbete mellan Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun. Syftet är att förbättra de tre ländernas flernivåstyre att utforma och implementera effektiva strategier för att utveckla öarnas ekonomi, främja den gröna och digitala omställningen samt förbättra medborgarnas välbefinnande. Målen är ett förbättrat flernivåstyre med utgångspunkt i öars utveckling, framsynthet, motståndskraft och ekonomiska resultat på öar i de tre mottagarländerna.

2. Beskriv hur ni har arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Med utgångspunkt i samhällsutmaningarna i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 har de med störst bäring på Gotlands utveckling identifierats i Vårt Gotland 2040; demografisk utveckling; klimat, miljö och energi; social sammanhållning; globalisering samt digitalisering. För att möta dessa utmaningar finns mål för samhälle och miljö 2040 och som regionalt utvecklingsarbete ska bidra till. Målen relateras till hållbarhetsdimensionerna och Agenda 2030. Arbetet som redovisas i hela åiterrapporteringen tar sikte på målen i Vårt Gotland 2040 och kan därmed sägas beskriva hur (vilka insatser) vi arbetat med för att möta utmaningarna.

Region Gotland har som organisation stor genomförandekraft och kapacitet i att möta samhällsutmaningarna. Som en del i det arbetet har under året ett arbete påbörjats med ett internt koncerngemensamt hållbarhetsprogram. Syftet är att Region Gotland som organisation ska kraftsamla för att på ett mer systematiskt, sammanhållet och effektivt sätt arbeta med hållbarhet.

Under våren 2023 färdigställdes, inom ramen för projektet Vägar till hållbar utveckling, med stöd av en konsult ett förslag till ramverk för arbete med hållbarhetsintegrering. Ramverket kommer kunna utgöra stöd i flera kommande processer av regionalt utvecklingsarbete. Under året antog Region Gotland målet om att alla beslut om regionala utvecklingsmedel ska vara hållbarhetssäkrade och arbetsformen enligt ramverket utvecklat och implementerat till 2027. Ramverket kan, som en del i ett utvecklingsarbete, även komma att tillämpas på andra beslut.

3. Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin.

Region Gotland jobbar med konsekvensanalyser i ärendehanteringens där så är relevant utifrån så kallade tvärperspektiv, ett av dessa är det geografiska perspektivet. Bedömning av beslut ur ett geografiskt perspektiv ska understödja ett medvetet beslut

genom att systematiskt och kunskapsbaserat lyfta och utifrån ett antal frågeställningar beskriva sambanden mellan olika geografiska platser samt bedöma konsekvenserna för de som bor/vistas där (landsbygdssäkra).

2. Analys, uppföljning och utvärdering⁶

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 2.1–2.4 är sammantaget 5 500.**

Beskriv genomgående i frågorna 2.1–2.4 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

1. Beskriv de strategiskt viktigaste analyserna, uppföljningarna och utvärderingarna som har genomförts.

Under året har en omvärldsanalys tagits fram för Region Gotland som en del i ett mer sammanhållet och systematiskt arbete med organisationens planeringsförutsättningar. Den ska skapa samsyn och samverkan kring de utmaningar och möjligheter omvärldens förändringstryck medför.

Som en grund för en kommande handlingsplan för hur ansvar, funktioner och resurser ska fördelas samt hur strukturerad samverkan ska ske kring kulturella och kreativa branscher, har under året en analys genomförts av förutsättningarna för kulturella och kreativa branscher på Gotland. I uppdraget har även erfarenheter från en utredning av spelindustrins förutsättningar och utveckling tagits tillvara.

En processutvärdering av framtagandet av genomförandeprogram gjorts med fokus på organisation och arbetssätt inom avdelningen för regional utveckling. Syftet var att ta tillvara erfarenheterna för att stödja lärande och utveckling samt att utifrån erfarenheter ta fram kritiska faktorer för att förbättra process och resultat. Utvärderingen resulterade i en mängd bra rekommendationer att ta tillvara i fortsatta arbete.

Som en del i uppdraget att utveckla organisationen Region Gotlands hållbarhetsarbete har en väsentlighetsanalys påbörjats under hösten. Analysen ska identifiera vilka hållbarhetsfrågor som är av betydelse för intressenterna och vilken påverkansmöjlighet den egna organisationen har på dessa. Under hösten har arbete gjorts per förvaltning, vilket ska sammanställas och ligga till grund för en väsentlighetsanalys för hela Region Gotland.

Under året har Region Gotland deltagit i att ta fram en gemensam transformationsanalys för programområdet "Småland och öarna". Tillsammans med

⁶ Villkorsbeslut 2023:1.3, 1.4, 2.

närliggande regioner har en analys gjorts av hur länen behöver utvecklas för att komma vidare inom de områden som har identifierats för smart specialisering. Analysen utgör grund för planering av gemensamma insatser där små och medelstora företag i alla fyra län ska kunna få tillgång till framtida genomförandeinsatser för smart specialisering i Småland och öarna.

En totalundersökning i årskurs nio i Gotlands län gällande erfarenheter kring alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS) har genomförts och kommunicerats.

2. Beskriv hur ni säkerställer att arbetet med analys, uppföljning och utvärdering genomförs löpande, systematiskt och långsiktigt samt hur resultat och erfarenheter från det arbetet tas tillvara i det regionala utvecklingsarbetet.

Uppföljning av effektmål 2040 och 2027 samt av regionalt utvecklingsarbete, ska ske årligen i form av en uppföljningsrapport och en konferens på temat *Hur går det för Gotland?* Uppföljningen ger underlag för dialog i forum om såväl resultat som om hur arbetet leder till den önskade hållbara utvecklingen. Regionalt utvecklingsarbete följs även upp löpande vid fördjupningar vid Regionstyrelsens regionala utskottssammanträden.

Under året har arbete genomförts för att tydligare knyta verksamhetsplaneringsarbetet närmare uppföljnings-/återrapporteringsarbetet. Ett planeringsverktyg har testats för att synliggöra korrelation mellan mål och planerade insatser med förväntade resultat. Ambitionen är att detta på sikt ska underlätta arbetet med uppföljning/återrapportering, med att synliggöra resultat samt förutsättningar för ett gemensamt lärande.

Arbetet med analys sker genom att utveckla arbetet med utredningar, analyser, statistikbearbetningar, samt genom att följa upp beslutade mål för Gotlands utveckling. Det är organiserat inom ramen för en stabsfunktion på avdelningen för regional utveckling. Här ligger även ansvaret för den analys av de särskilda regionala förutsättningar som den regionala utvecklingsstrategin ska upprättas utifrån.

Under året har även en intern översyn av mål och indikatorer i genomförandeprogrammen gjorts med ambitionen om att, vid en översyn av den regionala utvecklingsstrategin, få en enklare och tydligare förändringslogik och därmed ett effektivare arbete med uppföljning och lärande.

En utmaning är tillgången till lokal statistik inom olika områden. Ö-läget, med en tydlig fysisk avskildhet, bidrar till att statistikgeneralisering inte alltid är möjlig att applicera i gotländsk kontext. För att möta delar av utmaningen deltar Region Gotland i ett internationellt projekt (jämför avsnitt 1.1) vilket ämnar synliggöra vad ö-läget innebär för samhälle och ekonomi. En viktig del i arbetet handlar om att ta fram ett *insularitetsindex* som kan användas för att bättre anpassa generaliserade data och statistik efter Gotlands territoriella förutsättningar.

En tydligare modell för uppföljning, utvärdering och lärande av det regionala utvecklingsarbetet på Gotland är under framtagande. Ny samverkansstruktur för den regionala utvecklingen och en ny styrmodell för region Gotland kommer att underlätta arbetet med uppföljning, utvärdering och lärande.

När det gäller uppföljning och utvärdering av anslag 1:1 så rapporteras läget (aktiva projekt fördelat på prioriterade utvecklingsområden enligt finansieringsplan, antal beslut och utbetalningar samt bemyndiganderam) i projektportföljen kontinuerligt i både politiska- och tjänstemannaforum. Inom ramen för en modell för uppföljning, utvärdering och lärande av det regionala utvecklingsarbetet kommer även en tydligare struktur för uppföljning och utvärdering av resultat och effekter för att under 2024 utveckla en mera pedagogisk och fördjupad uppföljning av samtliga finansierade projekt.

3. Beskriv hur samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga har integrerats i analyser, uppföljningar och utvärderingar.

Region Gotland har den regionala utvecklingsstrategin som grund för vad som ska nås på lång sikt. Arbetet med väsentlighetsanalys bidrar till att definiera områden som organisationen har stor rådighet över och det därmed finns särskilda möjligheter att bidra till måluppfyllelse. Arbetet har också bidragit till att tydliggöra vad som görs i verksamheterna idag, som relateras till Agenda 2030 och målen i den regionala utvecklingsstrategin samt hur arbetet med hållbarhetsintegrering skulle kunna utvecklas. När det gäller 1.1 anslaget så bedöms alla ansökningar utifrån samtliga hållbarhetsdimensionerna innan beslut och likaså i uppföljning av lägesrapporter och slutrapporteringar. Det som nu ska utvecklas ytterligare är en mera aggregerad analys av resultaten och former för lärande om analysresultat mellan aktörer.

4. Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i analyser, uppföljningar och utvärderingar.

I de fall det är relevant jämför avsnitt 1.3 samt ovan om arbetet med ett insularitetsindex.

3. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd⁷

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 3.1–3.3 är sammantaget 8 000.** Fråga 3.4 har ingen teckenbegränsning.

Beskriv genomgående i frågorna 3.1–3.3 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

⁷ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd har genomförts.

Under 2023 har Region GOTland påbörjat förnyelsen av riktlinjer för bostadsförsörjning, för perioden 2024–2028. Syftet är att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen. Projektet ska leda till en bostadsmarknad i balans och bidra till målen i den regionala utvecklingsstrategin. Riktlinjerna grundas i första hand på Länsstyrelsens (årliga) bostadsmarknadsanalys, men utarbetas även med hänsyn till demografi, rådande marknadsförutsättningar, samt till de grupper som i nuläget har svårt att hitta en lämplig bostad. Som del av underlag finns även översiktsplan, VA-plan, mark – och exploateringsstrategin. Till riktlinjerna kommer en handlingsplan presenteras som ska följas upp årligen.

Under 2023 har Region Gotland arbetat med en ny översiktsplan och med fokus på att åtgärda och bemöta de yttranden som tidigare samråd resulterat i. Inom ramen för arbetet har möten med myndigheter, näringsliv och organisationer genomförts. En granskningsversion av översiktsplanen finns framme och granskning planeras till första och andra kvartalet 2024. Parallellt och i nära samverkan med översiktsplanarbetet pågår revidering av Gotlands VA-plan och de båda styrdokumenterna ligger om grund för upprättad prioritering av utbyggnadsområden för bostäder i översiktsplanen.

Löpande hålls kontakter med näringslivet inom bostadsbyggande, fastighetsmäklare, Länsstyrelsen, banker, Försvarmakten, Uppsala universitet campus Gotland, Rindi (studentföreningen) med flera samt samverkan inom de olika enheterna på Region Gotland som är berörda av bostadsbyggande. Under 2023 har nya ägandedirektiv tagits fram för Gotlands allmännyttiga bostadsföretag AB Gotlandshem. Våren 2023 gjorde en delegation av tjänstepersoner och politiker ett studiebesök i södra Tyskland, där de är världsmarknadsledande på byggemenskaper. Besöket föregicks av seminarier och av studiebesök på fyra olika byggemenskaper i Stockholm. Detta har resulterat i att det lokala utvecklingsbolaget Slite utveckling AB ansökt om att få en markanvisning av Region Gotland i centrala Slite för att bygga seniorbostäder i form av byggemenskap, vilket är i linje med nuvarande riktlinjer för bostadsförsörjning.

Under 2023 har Region Gotlands första klimatanpassningsplan antagits. Den innehåller en övergripande bild av hur klimatet kommer att förändras och hur samhället kommer påverkas. Planen innehåller konkreta klimatanpassningsåtgärder, med fokus på Region Gotlands egen verksamhet och fastigheter. Den belyser även Region Gotlands roll i att utbilda, kommunicera, tillhandahålla rådgivning och stöd om klimatanpassning, samt samlar åtgärder som har positiva effekter på den gotländska livsmiljön. Klimatanpassning är, vid sidan av proaktiv risk- och krishantering, ett verktyg för aktivt arbeta mot flera av målen i Vårt Gotland 2040.

Året har även präglats av kommunikativa och prisade insatser med tävlingen "Gotlands fulaste gräsmatta". Med tävlingen, som genomfördes sommaren 2023, visar Region Gotland hur företag, organisationer och platser kan ta socialt ansvar genom att ladda sina varumärken med positiva miljöåtgärder och bidra till det globala arbetet för att hantera vattenbrist och klimatförändringar på ett enkelt och roligt sätt.

Erfarenheter och tävlingsmekanik har delats på gotland.com för att skapa spridningseffekter och för att inspirera andra regioner och länder att genomföra liknande tävlingar. Tävlningen spred sig till ytterligare 6 svenska kommuner under sommaren 2023 samt till stora delar av Kanada som genomförde tävlingar. Tillsammans med den internationella satsningen "The World's Ugliest Lawn" under hösten, har nu budskapet om att spara dricksvatten nått över 1 miljard människor världen över⁸.

Under året har arbetet med att främja hälsa, delaktighet och trygghet präglats av samarbete mellan Region Gotland, Arbetsförmedlingen och näringslivsorganisationen Tillväxt Gotland resulterat i en beviljad ansökan för ett stort projekt med namnet *Gotland Forward – en kompetensarena för alla!* Det är ett samverkansprojekt mellan nämnda aktörer och finansieras av Europeiska socialfonden med medfinansiering av Region Gotland, Finsam och Polisen. Projektperioden är 23-09-01 – 26-08-31. Projektet syftar till att få fler individer till egen försörjning genom utökat och tätare samarbete mellan Region Gotland, andra myndigheter och näringsliv. Med i projektet finns även frivården och skola på flera nivåer, Finsam Gotland och Folkuniversitetet. Projektet består av tre delprojekt varav två riktar sig mot gruppen arbetslösa i behov av nära stöd för att närma sig egen försörjning. Ett av delprojekten har också för avsikt att fånga upp ungdomar som hoppar av gymnasiet för att snabbt kunna slussa in till arbete/praktik där det kommunala aktivitetsansvaret inte når fram.

Ytterligare finansiering till större samverkansprojekt har säkrats i form av 6,5 miljoner från Jämställdhetsmyndigheten till Södra Gotland samverkar, ett projekt med fokus på våldspreventivt arbete som drivs av RF-SISU samt 5 miljoner från Vinnova till Framtiden är Aktiva Ungas Mobilitet (Faktum) för att styra om resmönster till gå, cykel och kollektivtrafik vilket har såväl positiva hälso- som miljöeffekter.

Fullmäktige beslutade om en ny samverkansstruktur kring brottsförebyggande arbete som ett led i att leva upp till lagen som trädde i kraft 1 juli som ger kommuner ett lagstadgat ansvar att samordna det brottsförebyggande arbetet. I uppbyggnaden av samverkansstrukturen sker ett tätt samarbete mellan framför allt Region Gotland, polisen och länsstyrelsen.

2. Beskriv hur ni har arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Att skydda och förstärka tillgången till yt- och grundvatten är en av den regionala utvecklingsstrategins prioriteringar och en fortsatt tillgång till grundvatten av god kvalitet en förutsättning för goda och attraktiva livsmiljöer, fortsatt utveckling av infrastruktur, verksamheter och bostäder. Region Gotland är därför engagerad i frågor kring tillståndsprövning av kalkbrytning och i dessa processer fungerar

⁸ Källa: Differ Agency som mätt antal publikationer, PR-värde, tackning eller räckvidd för en viss publikation samt medieintryck.

Länk: [Differ | Push the boundaries for sustainable growth.](#)

regionstyrelseförvaltningen som samordnande av regionens insatser. För närvarande pågår tillståndprocesser i Slite (Heidelberg Materials) och Lärbro (Nordkalk) på norra Gotland.

Klimatanpassningsplanen (se 3.1) bidrar även den till att möta samhällsutmaningar kopplade till hållbar regional utveckling.

3. Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i arbetet med likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

I samrådsförslaget till ny översiktsplan läggs stor vikt vid att skapa möjligheter att bo, verka och leva över hela Gotland. Planförslaget delar in Gotland i fem geografiska delområden, Norra Gotland, Mellersta Gotland, Visby med omnejd, Västra Gotland och Södra Gotland. Utgångspunkten är att säkerställa att alla områden utifrån sina egna förutsättningar ska ges möjlighet att utvecklas. En målsättning med planförslaget är att underlätta för en resurseffektiv bebyggelseutveckling där det stora flertalet nya bostäder och verksamheter ska lokaliseras till platser med sammanhängande bostadsbebyggelse, men planförslaget pekar även ut områden med utvecklingsmöjligheter i våra landsbygder.

Ett nytt Trafikförsörjningsprogram för Region Gotland (2024-2033) förväntas beslutas i regionfullmäktige februari 2024. I programmet finns mål om geografisk tillgänglighet. Det innebär att Region Gotland ska verka för att andelen invånare som har tillgång till god linjelagd kollektivtrafik ska öka. Det mäts på två sätt. Dels genom andelen boende inom ett visst avstånd från hållplats med minst 8 dubbelturer per vardagsdygn, och dels genom restidskvot kollektivtrafik/bil från öns tätorter till Visby.

Region Gotland har en arbetsmodell för landsbygdsutveckling som är central avseende det territoriella perspektivet, innehåller fyra verktyg:

1. "Forum för landsbygdsutveckling", där Region Gotland samlar regionala utvecklingsaktörer som driver landsbygdsutvecklingsfrågor. Under året genomfördes två stycken.
2. Landsbygdsverkstad; under året samlades denna konstellation av tjänstepersoner på Region Gotland för första gången. Det är denna gruppering som deltar på nedan beskrivna Förbättringsdialoger i serviceorterna.
3. Förbättringsdialoger; ett forum där tjänstepersoner träffar representanter på plats i öns serviceorter/tätorter. Under året genomfördes inga dialoger men planering för Q1 2024 gjordes.
4. Lokala utvecklingsplaner; flera platser på Gotland har tagit fram lokala utvecklingsplaner. Under året fanns en löpande dialog kring lokala utvecklingsprojekt. En specifik insats är ett samverkansprojekt mellan tre tätorter, "Hemse, Klintehamn, Roma".

Inom ramen för en insats för stärkt sommarservice som en åtgärd för att bibehålla attraktionskraften och för att stärka hållbarhetsperspektivet runt de mest utsatta besöksplatserna under turistsäsongen. Primärt har det handlat om att arbeta med code of conduct för att stärka besökares kunskap om riktlinjer för hållbarhet på Gotland samt stöd och samverkan med det lokala näringslivet för att hantera plats-specifika utmaningar kopplat till besöksnäringen.

Under året slutfördes arbete med att fördela medel till Region Gotlands specifika insats "Investeringsmedel till landsbygdsutveckling". Beslut fattades om att satsa på investeringar i Hemse ishall.

Region Gotland har nära samverkan med Leaderområdet som omfattar hela Gotland. Leader Gute arbetar med att genomföra den lokala utvecklingsstrategin. Region Gotland är representerad i Leaders lokala styrelse samt deltar i styrgrupper för strategiska samverkansprojekt, ex "Vi Landsbyggare på Gotland".

Region Gotland arbetar med genomförande av "Regionalt serviceprogram för kommersiell service 2023-2030". Under året så sökte Region Gotland medel från Tillväxtverket för att stärka regional kapacitet inom kommersiell service. Under året har det arbetats med samverkan med näringslivet kring främst lokal platsutveckling.

Region Gotland har samverkat har med föreningen Gubis – gotländska utvecklingsbolag i samverkan. Under året avslutades den tredje och sista omgången av Lokalt utvecklingsbidrag. Föreningen har tilldelats 1 miljon kronor att fördela till lokala utvecklingsprojekt över hela Gotland.

Gubis driver även 2022-2024 ett lokalt utvecklingsprojekt, Framåt, för att stärka attraktionskraften för två skolorter, Stenkyrka och Kräklingbo. Projektet syftar till att inventera, analysera, testa samt genomföra konkreta insatser för att få flera hushåll och familjer i målgruppen att vilja flytta till, stanna kvar och attraheras av att bosätta sig på Gotlands landsbygder. En halvtidsutvärdering initierades av region Gotland under senhösten 2023 för att följa upp hur långt projektet har kommit i relation till uppsatta mål och samt hur samverkan med Region Gotland har utvecklats.

Under hösten 2023 avrapporterades förstudien Omlandsprojektet vars syfte var att undersöka om det finns intresse och behov bland aktörer av ett genomförandeprojekt för omlandet inför inrättandet av en ny nationalpark runt Bästeträsk. Förstudien visar att det inte har varit möjligt att identifiera en drivande aktör som skulle kunna initiera och driva ett genomförandeprojekt i anslutning till uppstart av en ny nationalpark. Det finns dock ett utbredd intresse och engagemang i Omlandet för den kommande nationalparken och en mångfald av idéer.

4. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året	Mål
	För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.

<p>Kunskapsseminarium Hållbart samhällsbyggande, maj 2023.</p>	<p>Kunskapsseminarium med fokus på hållbart samhällsbyggande för regionanställda som arbetar inom samhällsbyggnads-processen samt inbjudna samhällsbyggnadsaktörer på Gotland.</p>	<p>Ökad kunskap hos deltagarna på seminariet.</p> <p>Utvärdering av seminariet visade att 90% av deltagarna tyckte det var bra eller mycket bra.</p>	<p>Den regionala innovationskapaciteten är stärkt</p> <p>Näringslivsklimatet är bra och det finns goda förutsättningar för att starta, driva och utveckla företag</p> <p>Det finns goda förutsättningar för hållbar platsutveckling i bygder över hela Gotland</p> <p>Gotlands attraktionskraft är stärkt</p> <p>Minst 300 bostäder per år har i genomsnitt byggts på Gotland 2022-2027</p>
<p>Utredning om bostadsrätter och nytt ägardirektiv till Region Gotlands bolag, AB Gotlandshem.</p>	<p>Nytt ägardirektiv AB Gotlandshem har antagits av regionfullmäktige. Utredning om bolagets önskemål att bygga bostadsrätter inom allmännyttan har slutförts under våren 2023.</p>	<p>Beslut i regionfullmäktige om att AB Gotlandshem ska få bygga bostadsrätter, men beslut tas av regionfullmäktige inför varje projekt. Projekten skall följa särskilt framtagna processer och kriterier för hållbarhet.</p>	<p>Minst 300 bostäder per år har i genomsnitt byggts på Gotland 2022-2027</p> <p><i>(Genomförandeprogram: Näringslivets förutsättningar och innovation)</i></p>
<p>Relocation Gotland. Treårigt projekt som syftar till att utveckla en digital inflyttarservice för att underlätta och attrahera inflyttning till Gotland i åldern 20–64 år med fokus på högutbildade i familjebildande ålder.</p>	<p>Projektet deltar i det samskapande utvecklings-programmet "Co-Create" i regi av Future Place Leadership för ökad kunskap hur Region Gotland kan attrahera och behålla kompetens.</p> <p>Region Gotland har deltagit i 2 workshops under hösten samt haft ett eget coachingtillfälle för att jobba med våra specifika utmaningar kopplat till talangattraktion.</p> <p>Möten har också genomförts med HR och arbetsgivarvarumärket inom Region Gotland, Uppsala universitet och kompetensförsörjningsnätverket Programblad Co-create 3.0.pptx (futureplaceleadership.com)</p>	<p>En ökad kunskap om drivkrafter och förståelse för inflyttning.</p> <p>Ett gemensamt lärande och kompetensutveckling för arbetsgruppen, platsvarumärket, den regionala kompetensförsörjningen samt arbetsgivarvarumärket för Region Gotland.</p>	<p>Mål i RUS 2040: Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft</p> <p>Mål i Genomförandeprogrammet: Gotlands attraktionskraft är stärkt</p> <p>Gotländska arbetsgivare kan rekrytera personal med rätt kompetens</p> <p>Det finns goda förutsättningar för hållbar platsutveckling i bygder över hela Gotland</p> <p>Fler studenter från Uppsala universitet Campus Gotland bor kvar på ön efter avslutad utbildning attrahera</p> <p>Regionfullmäktiges prioriteringar 2024–27: Öka antalet invånare i åldern 20–64 med minst 1000 till mandatperiodens slut.</p> <p>Agenda 2030: Mål 8</p>

			Mål 9 Mål 10 Mål 12 Mål 1 Mål 2 Mål 3 Mål 4 Mål 5 Mål 11 Mål 16
Gotland Forward – en kompetensarena för alla! Samverkansprojekt mellan Region Gotland, Arbetsförmedlingen och näringslivsorganisationen Tillväxt Gotland.	Personal i projektet har anställts. Samverkansarenor har skapats. Metoder fastslagits (BiP, SE och 7/20).	För tidigt att säga	En god konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet. EN inkluderande arbetsmarknad dör kompetensen möter behoven

4. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling⁹

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 4.1–4.3 är sammantaget 12 500.** Fråga 4.4 har ingen teckenbegränsning.

Beskriv genomgående i frågorna 4.1–4.3 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling har genomförts.

Inom kompetensförsörjningsarbetet har planeringsunderlag till Skolverket inför dimensionering av gymnasial utbildning utarbetats. Det har skett i anslutning till de gymnasiala yrkesutbildningarnas programråd, men även i dialog med andra relevanta aktörer såsom Arbetsförmedling och branschorganisationer. Det är ett arbete som fortsätter in i 2024. Därtill har arbetet handlat om att hitta och etablera former för en samverkansstruktur för kompetensförsörjningsfrågor. En kompetensplattform är etablerad med ambition att kunna ta formen av ett råd.

Arbetet med en struktur för validering har fortsatt under året baserat på erfarenheter av Valideringslyftet. Ett flertal möten med arbetsgivare från olika branscher har genomförts för att fånga behov av kompetens och introducera validering som verktyg.

⁹ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

Validering har varit framgångsrikt i större utvecklingsprojekt med Region Gotland, men en utmaning är att erbjuda validering lokalt när det omfattar mindre yrkesgrupper.

Fortsatt utveckling av Lärcentrum vid Vuxenutbildningen för att möjliggöra att fler väljer högre utbildning, som inte ges vid Uppsala universitet Campus Gotland och inom yrkesroller med kompetensförsörjningsutmaningar. Exempelvis är en dialog etablerad med Linköpings universitet för att undersöka möjligheter att genomföra Grundläroprogrammet för arbete vid fritidshem, vid Lärcentrum. Arbetet med att föra dialog om möjligheten med Lärcentrum där så är lämpligt fortgår.

Regionernas ansvar utökades under 2022, genom ett tillägg i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, med uppdraget att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. En utmaning är att trots det nya och mer omfattande ansvaret så har inte tillräckliga medel säkerställts för genomförandet av uppgiften. Region Gotland ska ha tilldelats 120 000 kronor per år under perioden 2023–2026.

4.2 Beskriv hur ni har arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Ett av Region Gotlands utpekade styrkeområden för Smart specialisering är besöksnäringen. För att stärka och hållbart utveckla turismen och besöksnäringen på Gotland genomförs projekt och förändringsinsatser med Region Gotland som medfinansier. Ett av dessa utvecklingsprojekt är *Sustainable Plejs*, (projektägare GFB i samverkan med Tillväxt Gotland) ett treårigt projekt (2023–2026) med syfte att stärka och kunskaphöja företag inom besöksnäringen genom utveckling av mer hållbara affärsmodeller. Projektet ska stärka företagets samarbeten med det befintliga utbildningssystemet på Gotland. Genom att förse företagen med nya kunskaper, kontakter och arbetsätt kommer projektet att bidra till omställningen av den gotländska besöksnäringen.

Under projektperioden erbjuds två affärsutvecklingsprogram som omfattar samtliga hållbarhetsdimensioner med målet att varje deltagande företag ska ta fram en hållbarhetspolicy som omfattar ekonomiskt ansvar, miljöansvar, samhällsansvar, leverantörsansvar och anställnings- och arbetsförhållanden för sin verksamhet. En annan del i projektet är att undersöka möjligheter att etablera en högre utbildning inom hållbar måltidsutveckling på Gotland.

4.3 Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i arbetet med kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Det territoriella perspektivet finns med i både det operativa och strategiska arbetet då Gotland är en egen arbetsmarknadsregion med mycket låg inpendling av resurser. Att arbeta för att öka antal utbildningar vid Lärcentrum är en åtgärd för att möta tillfälliga och mer bestående behov av utbildningsinsatser. Genom Lärcentrum kan man ta del av både digital vägledning och digitala utbildningar. Därtill arbetar Vuxenutbildningen

med att finna flexibla lösningar för att möta en stor variation av utbildningsbehov hos arbetsgivare runt om på ön. Samverkan inom det strategiska kompetensförsörjningsarbetet blir också en viktig pusselbit för arbetet framöver.

Projektet Gotland Forward, som beskrivs närmare under punkten 3.1, riktar sig i två delprojekt mot arbetsgivare med långvarig kompetensbrist. Det ena delprojektet, Alla behövs, fokuserar på att matcha unga som står långt från arbetsmarknaden med arbetsgivare från näringslivet medan det andra delprojektet, Matcha kompetensen, stödjer arbetsgivare kring breddad rekrytering samt kan fungera som en länk mellan de andra två delprojekten och arbetsgivare i behov av kompetens.

Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
<p>Struktur för validering - Gotland. Projektägare Region Gotland, sep 2022-dec 2024. Fortsättning av projekt Valideringslyftet 2020–2022.</p> <p>Stärka Gotlands kompetensförsörjning genom att utveckla en struktur för valideringsarbetet inom regionen.</p>	<p>20-tal möten med arbetsgivare från olika branscher kring kompetensförsörjningsbehov och validering.</p> <p>Utveckla metodverktyg: Samarbete inletts med en relevant aktör.</p> <p>Bygga struktur: utvecklingsinsats genomförd för samtliga medarbetare inom vuxenutbildningen som berörs av validering.</p>	<p>Ökad kunskap om validering hos arbetsgivare.</p> <p>Utveckling av metoder, rutiner och arbetsprocesser för validering. (Identifierad effekt.)</p>	<p>Mål i RUS Gotland 2040 God utbildningsnivå och goda förutsättningar för livslångt lärande.</p> <p>En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven</p>
<p>Strategisk kompetensplattform etablerad. Parter: Uppsala universitet, kommunala utbildningsaktörer inom gymnasium, vuxenutbildning och folkhögskola, Gotlands förenade besöksnäring, Teknikcollege/industrirepresentation, Tillväxt Gotland (företagarförening), Gotland Grönt Centrum, LO-distriktet och Unionen (representerar tjänstemannaorganisationen), Arbetsförmedling, Almi. Och Region</p>	<p>Två möten med syfte att öka kännedom om parternas verksamheter och identifiera, prioritera och planera aktiviteter för handling utifrån genomförandeplaner och RUS 2040.</p> <p>Innan kompetensplattformen var etablerad genomfördes tre möten under våren med utvalda större parter för att bland annat få dela information om arbetsläget inom kompetensförsörjning.</p>	<p>Ökad kunskap om de olika ingående aktörerna. (Egen bedömning).</p>	<p>Mål RUS 2040</p> <p>En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven.</p> <p>Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.</p>

<p>Gotland. Svenskt Näringsliv deltar vid valda tillfällen.</p>			
<p>Redovisning i enlighet med Skolverkets efterfrågan av regionala planeringsunderlag inför dimensionering- och planering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning</p>	<p>Planeringsunderlag har tagits fram till Skolverket i dialog med programråd vid gymnasiet yrkesutbildningar kompletterat med intervjuer med urval av statliga myndigheter, andra aktuella kunskapsunderlag ex AF:s yrkesprognoser, branschrapporter och samtal med branschorganisationer och branschrapporter.</p>	<p>En övergripande bild av kompetensförsörjningsbehov inom främst de utbildningsutgångar som de gymnasiala yrkesprogrammen försörjer till samt kompetensförsörjningsbehov inom ett urval av statliga myndigheter. (Uppnått resultat).</p>	<p>Mål RUS Gotland 2040 En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven.</p>
<p>Pågående utveckling av strukturer och lokala branschråd för identifiering av kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsbehov hos privata och offentliga arbetsgivare i regionen.</p>	<p>Dialoger med ledning inom utbildningsområdet, programråd, arbetsgivarrepresentanter och Region Gotland för framtagning av strukturer och forum. Utgångspunkt är att bygga vidare på redan fungerande strukturer där så är relevant ex i form av utökade programråd. Vissa strukturer redan etablerade, andra är under utveckling.</p>	<p>En ökad samordning av arbetet att identifiera kompetensförsörjningsbehov och prioritering av aktiviteter och utbildningsinsatser. (Förväntad effekt)</p>	<p>Mål RUS Gotland 2040 En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven</p>
<p>Förlängning Alla behövs på Gotland Näringslivsdrivet kompetensförsörjning- och arbetsmarknadsprojekt med fokus på unga vuxna. Förlängning som en brygga mellan det föregående projektet Alla behövs på Gotland och det nya projektet Gotland Forward. Projektet pågick i åtta månader. Slutrapporterades den 22 september 2023.</p>	<p>28 individer har fått coachning i projektet. Av dessa har 14 matchats mot en arbetsgivare och 10 har fått en anställning.</p>	<p>På kort sikt har projektet stöttat personer som i dagsläget riskerade att hamna längre bort från arbetsmarknaden, falla in eller tillbaka i kriminalitet och /eller drogmissbruk. Projektet har också bidragit med kompetensförsörjning för gotländska företag.</p> <p>På medellång sikt har projektets deltagare fått upp ögonen för fler yrkesval och nya sätt att se på karriär och arbete.</p> <p>På lång sikt har projektet bidragit till lägre arbetslöshet hos målgruppen samt att företag på Gotland har fått möjlighet att växa och utvecklas</p>	<p>Projektets mål i den regionala utvecklingsstrategin är Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft samt Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskraft för alla.</p>

		<p>genom rätt kompetens på rätt plats.</p> <p>Utvärdering av projektet visar att flera deltagare känner en större framtidstro och tro på sig själva än innan de deltog i projektet.</p>	
--	--	---	--

5. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande¹⁰

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 5.1–5.3 är sammantaget 12 500.** Fråga 5.4 har ingen teckenbegränsning.

Beskriv genomgående i frågorna 5.1–5.3 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande har genomförts.

Region Gotlands samarbeten inom ramen för de tre smarta specialiseringsområdena som är av särskild vikt för innovation och förnyelse på Gotland. Nedan följer en redogörelse över vad som pågått under året inom respektive område.

Mat och livsmedel

Under 2023 har det av Region Gotland delägda bolaget Gotland Grönt Centrum AB inrättat en samordningsfunktion för genomförande av Gotlands handlingsplan för mat- och livsmedelsstrategin. Samarbetet med Länsstyrelsen bygger även en bro till en närmare och framåtsyftande samverkan med länsstyrelserna i Mälardalsregionen kring den nationella livsmedelsstrategin.

Under hösten 2023 har Region Gotland medverkat som enda region och enda svensk aktör i EU-kommissionens DG-GROWs öppna samråd för framtagande av en färdplan för omställning av EU:s mat-ekosystem med industriellt fokus. Samrådet resulterade i uppskattade inspel från regional nivå samt ökade insikter om medlemsländernas gemensamma utmaningar, behov och potentiella samarbeten med syfte att stärka hållbar konkurrenskraft och resiliens.

Under 2023 har Science Park Gotland ansökt inom ramen för den nationella satsningen Impact Innovation (Vinnova, Energimyndigheten och Formas) med fokus på att samla hela livsmedelskedjan för hållbar mat. Science Park Gotland har under

¹⁰ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

ansökningsprocessen för dialog med aktörer som Region Gotland, Gotland Grönt Centrum AB, Matbyrån Gotland AB, Science Park Gotland, Blått Centrum Gotland och Sveriges Lantbruksuniversitet.

Besöksnäringen

Den gällande regionala besöksnäringstrategin antogs 2019. I syfte att implementera strategin och i samförstånd strategiskt driva besöksnäringsspår mot gemensamma mål har Region Gotland och Gotlands förenade besöksnäring (GFB), näringens företrädarorganisation, utvecklat en överenskommelse om partnerskap som regleras genom ett partneravtal (2022–2024). Utgångspunkten i avtalet är affärs- och samhällsnytta för båda parter. För Region Gotland är det grundläggande motivet att stärka besöksnäringen som prioriterat utvecklingsområde för Gotland.

Region Gotland har i nära samarbete med GFB sedan 2022 drivit ett översynsarbete av besöksnäringstrategin. Detta mot bakgrund av den under 2021 framtagna regionala utvecklingsstrategin - *Vårt Gotland 2040* med tillhörande genomförandeprogram, pandemieffekter och andra stora omvärldshändelser som på olika sätt påverkar genomförandet av besöksnäringstrategin. Översynsarbetet möjliggör att strategin nu tydligt kopplas till *Vårt Gotland 2040*.

Näringslivets energiomställning

Under året har Region Gotland genomfört flera möten med energiaktörer främst inom havsbaserad vind samt elnät, både kopplat till tillståndprocesser och framtida behov. Dessa samtal syftar till att identifiera och synliggöra den utvecklingspotential som finns för Gotland kopplat till förnybar- och kostnadseffektiv energi.

Löpande arbete genomförs kring energi i fysisk planering inom ramen för en ny Översiktsplan för Gotland. Under hösten inleddes ett arbete med att ta fram en ny Energiplan för Gotland. Science park Gotland har under året arbetat genom projektet Node Gotland, vilket syftar till att stötta små och medelstora företag på Gotland i deras energi- och klimatomställning.

Energicentrum Gotland utgör ett nav i Gotlands energiomställning med uppdraget att stötta gotländska allmänheten och gotländska företag i arbetet mot ett *Energisystem baserat på förnybara resurser 2040*. Genom Energicentrum Gotland erbjuds energirådgivning och under perioden har över 35 företag deltagit i rådgivningsmöten och fått en analys kring möjlig energieffektivisering. Under året har fyra seminarier kring angelägna frågor för företagens energiomställning genomförts. Energicentrum Gotland understödjer även "Energinätverket" där Tillväxt Gotland är sammankallande för sina medlemsföretag. Nätverket arbetar aktivt med frågor i energiomställningen och har under 2023 fokuserat på transporter.

I arbetet med Region Gotlands nya finansieringsplan och de mötesplatser som skapats för utvecklings- och projektaktörer syns en positiv förändring när det gäller samarbete mellan olika parter. Ett tätare företagsfrämjarsystem lyftes som rekommendation i OECD:s Territorial Review av Gotland från 2021. Detta bekräftas även av att slutsatser

från enskilda projektresultat har bidragit till nya insatser där två eller flera utvecklingsaktörer samlats kring en gemensam utmaning. Ett tydligt exempel är Science Park Gotlands medverkan som facilitator tillsammans med Region Gotland och LRF i insatsen Framtidsseminarium. Där kartlade man och formulerade under 2022, tillsammans med regionens lokomotivföretag, de största utmaningarna och möjligheterna till gemensamma lösningar. I ett nära samarbete mellan Science Park Gotland och Matbyrån Gotland AB har nya partners under 2023 gått in i en ny företagarkonstellation. Detta bidrar till att stärka och synliggöra Gotland som demonstrationsmiljö för FoI. Tillväxt Gotland, Gotlands förenade besöksnäring och Gotland Grönt Centrum AB är andra regionala utvecklingsaktörer som samverkar nära med Science Park i olika utvecklingskluster.

Under året har projektet "TFA Sydost" avslutats – se avsnitt 2.

2. Beskriv hur ni har arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Jämför avsnitt 1.2.

3. Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i arbetet med innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande.

Arbetet inom styrkeområden bedrivs med aktörer över hela Gotland. För övrigt jämför avsnitt 1.3.

4. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
Internationell accelerator. Eruf-projekt 2023–2026. Projektägare Almi för att öka exportmognad och få fler gotländska företag att nå en större marknad.	Fyra genomförda gruppaktiviteter med företag. 25 företag har genomgått behovsanalys kopplat till internationalisering. Sex företag har påbörjat program för att nå en större marknad.		Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft
Företagsstöd REACT avslutad samt uppstart av stöd ur regionala utvecklingsåtgärder	REACT avslutad under 2023. Totalt beslut tagna under 2021–2023 är 51	REACT-stöden har bidragit till att flera företag nått ut till en större	Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft

<p>1:1 med tydliga krav på hållbart företagande där sökande företag genomför framtidsdialog via Almi samt via hållbarhetsbilaga koppla insatsen till Regionala utvecklingsstrategin.</p>	<p>varav 42 bifall. Summa beviljade stöd 7 Mkr, 6 Mkr utbetalt.</p> <p>1:1 2023; en ansökningsomgång genomförd. 26 sökande varav 8 beviljade främst inom området digitalisering och större marknad.</p>	<p>marknad och förverkligat innovativa idéer.</p> <p>1:1 2023; Då ansökningsomgången genomfördes Q3 2023 har insatserna vid företagen inte genomförts ännu.</p>	
<p>Framtagande av finansieringskarta för att underlätta för företag att hitta tillväxtkapital.</p>	<p>Finansieringskartan framtagen med finansiärer och främjarorganisationer och kommuniceras via plattformen Gotland.com</p>		<p>Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft</p>
<p>Projektet Innovationssystem Gotland, som avslutades 23-04-30. Dominerande insats inom ramen för partnerskapet mellan Region Gotland och Uppsala universitet 2023.</p> <p>Projektet har genomförts i den gotländska hälso- och sjukvården med utgångspunkt i hälso- och sjukvårdsförvaltningen och i samarbete med Science Park Gotland.</p>	<p>Prestationer under projektiden enligt slutsatser från utvärdering av projektet gjord av SWECO samt egna bedömningar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - En arbetsmodell för forsknings- och innovationsutvecklingsprocesser i samverkan mellan Uppsala universitet, Region Gotland och Science Park Gotland har tagits fram och tillämpats i projektet och har visat sig fungera - 8 st forskningsförstudier med utgångspunkt i förbättringsidéer inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen - 4 st innovations-utvecklingsprocesser har genomförts i samverkan med Science Park Gotland som resulterade i bildandet av ett företag i hälso- och sjukvårdssektorn på Gotland - Totalt har 88 st förbättringsidéer till-varatagits, fördelat på 67 idébärare (67 % kvinnor och 33 % män) som coachats i idéutveckling. - Projektet har genererat en e-tjänst för idéutveckling som förenklar medarbetares och chefers möjligheter att tillvarata förbättringsidéer, som blivit en del av hälso- och sjukvårdsförvaltningens ordinarie verksamhet - En av projektets förstudier resulterade i en publicerad vetenskaplig artikel: A useful tool or a new challenge? Hand-wrist-worn sleep trackers in patients with insomnia - Ojalvo - 	<ul style="list-style-type: none"> - Anställda inom den gotländska hälso- och sjukvården (närlivets och offentlig sektor) har fått möjlighet att utveckla innovativa lösningar som bidrar till en hållbar regional utveckling och tillväxt. - Region Gotland har genom hälso- och sjukvårdens innovationsarbete bidragit till att stärka det gotländska innovationssystemet - En struktur och ett arbetssätt som låter innovativa idéer utvecklas har etablerats. - Ökad kunskap och förmåga hos medarbetare och chefer i hälso- och sjukvårdsförvaltningen genom lärande kring hur innovativa förbättringsidéer bäst lotsas vidare i samverkan. - Ökad kunskap hos medarbetare och chefer kring hur resultat från praktiska forskning kan bidra till utveckling och förbättring av verksamheten - Tillämpat lärande om innovationsutveckling har spridits inom Region Gotlands organisation, främst inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen (genomförande) men även regionstyrelseförvaltningen genom projektets styrning och förvaltning. 	<p>RUS Vårt Gotland 2040, övergripande mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft <p>Mål i Agenda 2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nr 3: Hälsa och välbefinnande - Nr 4: God utbildning för alla - Nr 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt - Nr 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - Nr 17: Genomförande och partnerskap <p>Mål i ERUF/SMÖ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Område 1: Ett smartare Europa; Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation, samt det särskilda målet som pekar på att utveckla innovationsmiljöer/strukturerad samverkan mellan företag, universitet- och högskolor eller andra forskningsaktörer och offentlig sektor kring regionala befintliga eller nya styrkeområden.

	Journal of Sleep Research - Wiley Online Library	<ul style="list-style-type: none"> Formaliserad forskningssamverkan har bidragit till att stärka attraktionskraft för Region Gotland (hälso- och sjukvårdsförvaltningen) som arbetsgivare. 	
<p>Projekt Vägar till hållbar utveckling avslutat. Projektet har handlat om att utveckla arbetssätten för hållbar regional utveckling. Projektet har varit indelat i fyra delprojekt, 1) besöksnäring, 2) mat- och livsmedelsnäringarna, 3) hållbar finansiering, och 4) övergripande omställningsarbete.</p>	<p>Arbetet har bland annat resulterat i:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gemensam färdplan för ökad hållbarhet på destinationsnivå Ekonomisk analys av besöksnäringens utveckling 2015–2020 Ny handlingsplan för Gotlands regionala mat- och livsmedelsstrategi Värdekedjeverktyget "Gotland 2050" Symbioskarta över areella näringars potentiella industrisymbios Attitydundersökning om mat- och livsmedel från Gotland Modell för hållbarhetssäkring av projektmedel Finansieringsplan Ny styrmodell för Region Gotland Tre genomförandeprogram för den regionala utvecklingsstrategin 	<p>Ökad kunskap om:</p> <ul style="list-style-type: none"> Besöksnäringens ekonomiska utveckling 2015–2020 och behov i relation till ökad hållbarhet på destinationsnivå Nulägesanalys och inriktning för mat-ekosystemets behov och möjligheter Resursflöden och outnyttjad symbios med utgångsläge ur gotländska areella näringar med förädling till nya livsmedel och energi Attityder kring mat- och livsmedel från Gotland Hur hållbarhet kan vävas in i företags affärsmodeller och kommunikation, samt metoder för hur vi kan synliggöra mervärden i lokala produktions- och förädlingskedjor Hur vi kan arbeta med hållbarhetssäkring av projektmedel och övrig finansiering prioriterade insatser och mål till 2027 för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. 	<p>Gotland är en nytänkande tillväxtregion med Utvecklingskraft</p>

6. Tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet¹¹

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 6.1–6.3 är sammanlagt 8 000.** Fråga 6.4 har ingen teckenbegränsning.

¹¹ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

Beskriv genomgående i frågorna 6.1–6.3 eventuella utmaningar och framgångsfaktorer i genomförandet. Ange också vilka aktörer ni har samverkat med (kommuner, länsstyrelsen, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv).

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet har genomförts.

Under 2023 har Region Gotland samverkat med utgångspunkt i kommissionens digitala kompass samt Nationell färdplan för det digitala decenniet som Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har arbetat fram. Samverkan har skett dels i det nationella nätverket för digitaliseringskoordinatorer, samt inom ett nätverk skapat av Central Sweden och Stockholm Region EU Office i Bryssel tillsammans med tillhörande svenska regioner. Vidare har en samverkansstruktur etablerats mellan region Jönköpings, Gotland, Kalmar och Kronoberg för frågor rörande tillgängliggörandet av öppna data, i enlighet med Lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data (2022:818). Under året har arbete inletts kring sensorstyrd besöksnäring tillsammans med Gotlands Energi AB. Bland annat har en pilotmätning genomförts kring besöksflöden till och från kryssningskajen.

Tillsammans med FINSAM Gotland och biblioteksutveckling Region Gotland har dialog förts kring digital inkludering. Genom en kartläggning av det digitala utanförskapet kan en plan utarbetas på verksamhetsnivå kring insatser för att stärka den digitala inkluderingen, exempelvis genom stödfunktioner, förenklade tjänster eller förändrade gränssnitt.

Under året har ett nytt trafikförsörjningsprogram arbetats fram. Samverkan har skett genom en remiss till kommunala, regionala och statliga organisationer samt näringslivet. Programmet ska bidra till måluppfyllelse av de nationella transportpolitiska målen liksom till Gotlands regionala mål. Översiktsplanen är den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck och slår fast övergripande utvecklingsinriktning och ställningstaganden för den fysiska planeringen. Trafikförsörjningsprogrammet visar hur kollektivtrafiken på Gotland bör utvecklas på lång sikt för att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Programmet innehåller ett mål kring tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, vilket är att hållplatser med fler än 20 påstigande per vardagsdygn ska vara tillgänglighetsanpassade. Trafikförsörjningsprogrammet pekar även på en rad strategier för att nå målen, varav ett par exempel är att komplettera stomlinjerna med ytterligare ett antal linjer som ska knytas till stomlinjerna samt beteendepåverkande åtgärder.

I samverkan med och under ledning av Trafikverket har Region Gotland arbetat med framtagande och färdigställande av åtgärdsvalsstudier för åtgärder på det statliga vägnätet. Under året färdigställdes en åtgärdsvalsstudie kopplad till Klinte bergtäkt där SMA Mineral ingick som tredje part. Även en åtgärdsvalsstudie om säkra skolvägar färdigställdes. Under året påbörjades arbetet med en åtgärdsvalsstudie för infrastrukturåtgärder på Fårö, en åtgärdsvalsstudie för långsiktigt hållbar tillgänglighet till och från Gotland samt arbetet med en regional cykelplan för Gotland. Region Gotland har även lämnat inspel till Trafikverket inför framtagandet av inriktningsunderlaget för planrevideringen 2026–2033. Som ytterligare ett underlag

till planrevideringen har Region Gotland deltagit i det storregionala transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits med att ta fram en uppdaterad storregional systemanalys.

Gotlands Trafikråd är ett forum, lett av Region Gotland, som samlar representanter från näringsliv, myndigheter och organisationer för information och samråd i frågor som rör kommunikationer. Medlemmar i rådet är exempelvis Länsstyrelsen, Tillväxt Gotland, LRF Gotland, Swedavia, RF SISU Gotland, de fackliga centralorganisationerna och Företagarna Gotland. Trafikrådet har under året särskilt fokuserat på frågan om priser för resor och transporter med färjetrafiken, då det vid årsskiftet skedde en kraftig fördyring. Arbetet har även fokuserat på att lämna inspel till Trafikverket i deras arbete med framtagande av upphandlingsunderlaget för färjetrafiken som ska bedrivas till och från Gotland från 2027, samt att analysera upphandlingsunderlaget efter att det presenterades i slutet av augusti.

Gemensamt för arbetet med åtgärdsvalsstudier och påverkansarbetet kopplat till färjetrafiken är att processerna ägs av Trafikverket. Samarbetet fungerar oftast bra och Region Gotland upplever att Trafikverket involverar Region Gotland i arbetet i den mån de olika processerna tillåter. Det som kan upplevas som en utmaning, särskilt kopplat till arbetet med åtgärdsvalsstudier, är att processerna i vissa fall inte har den framdrift som Region Gotland skulle önska, att det helt enkelt går långsamt framåt och att nya projektstarter blir försenade och framflyttade.

I genomförandeprogrammet för Klimat, miljö och energi är ett av målen till 2027 att få en kommersiell elflygslinje till Gotland. Region Gotland har tillsammans med Svenska Spel fortsatt det långsiktiga arbete som påbörjades 2022, ett nätverk för elflyg till Gotland. Arbetet har skapat nya kontaktytor och inspirerat till nya samarbeten på området.

Region Gotland har ett erbjudande om att upprätthålla en funktion med regional bredbandskoordinator. Den funktionen har under stor del av året varit vakant, en person anställs under årets sista kvartal.

2. Beskriv hur ni har arbetat med att möta samhällsutmaningarna och där integrerat samtliga dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Den digitala aspekten inom företagsstöd förtydligas bland annat genom utökad möjlighet till dialog. Genom dialogforum skapas en enhetlig definition av digitalisering och en likvärdig kompetensnivå inom näringslivet uppnås.

Projekt Gamify Energy Communities fokuserar på grön digital omställning (twin transition) för att skapa och stärka energiomställning i lokala, andelsägda energisystem. Genomförs av Region Gotland/Energicentrum och Uppsala universitet Campus Gotland.

Region Gotland har under året lyft frågan om digital inkludering och digitalt utanförskap som en välfärdsrisk. Digital inkludering är en förutsättning för att alla

invånare ska kunna utöva sina medborgerliga rätt- och skyldigheter. Samverkan har skett med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Biblioteksutveckling, Vuxenutbildningen, Avdelningen för arbetsliv- och etablering Region Gotland genom samordning av Finsam Gotland.

En välfungerande och hållbar flyg- och färjetrafik liksom transporter på ön är viktigt för flera av målen i Vårt Gotland 2040. Kommunikationerna till och från Gotland har direkt påverkan på öns attraktions- och konkurrenskraft, ekonomiska utveckling och välfärd. Under året har en stor utmaning utgjorts av höga priser för resor och transporter med färjetrafiken, vilket skapat utmaningar för såväl ekonomisk som social hållbarhet. Region Gotland har verkat i denna fråga genom Trafikrådet, genom att exempelvis tillskriva regeringen och Trafikverket i frågan. I februari lämnade Region Gotland en hemställan till regeringen om kompensation för höga färjepriser.

Säkra och framkomliga transportsystem är viktiga för den sociala och ekonomiska hållbarheten eftersom den gotländska befolkningen bor utspritt över ön. Region Gotland verkar främst i denna fråga inom ramen för arbetet med länsplan och åtgärdsvalsstudier.

3. Beskriv hur olika territoriella perspektiv har beaktats i arbetet med tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet.

Förslag om mål kring geografisk tillgänglighet i nytt Trafikförsörjningsprogram som väntas antas i februari 2024 och ska gälla för perioden 2024–2033. Målbeskrivning är att Region Gotland ska verka för att andelen invånare på Gotland som har tillgång till god linjelagd kollektivtrafik ska öka. Det mäts på två sätt. Dels är det andelen boende inom ett visst avstånd från hållplats med minst 8 dubbelturer per vardagsdygn och dels är det restidskvot kollektivtrafik/bil från öns tätorter till Visby.

Region Gotland är Sveriges enda ö-region och det skapar särskilda utmaningar kopplade till transportsystemet. Region Gotland arbetar därför mycket aktivt framförallt inom ramen för Trafikrådet för bättre kommunikationer till och från ön.

Att åtgärder ska ske över hela ön för att understödja regional utveckling och landsbygden i stort är en grund vid prioriteringen av åtgärder i länsplanen samt i beslut om prioriteringsordning för nya åtgärdsvalsstudier.

4. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
Framkomlighetsutredning Regionbuss	Inga åtgärder genomförda ännu		Mål i Trafikförsörjningsprogram om tillgänglighet för funktionsnedsatta samt mål om geografisk tillgänglighet.
Nätverk för etablering av elflyg på Gotland. Initiativ i samverkan mellan Region Gotland och Svenska Spel i syfte att visa på efterfrågan och ambitionerna på Gotland	Ett seminarium under Almedalsveckan, ett webinarium och en workshop, som samlat aktörer på ön och från fastlandet.	Ökad kunskap hos gotländska aktörer om förutsättningar för elflyg med stöd av nätverket och dess aktiviteter Ökad efterfrågan på elflyg hos gotländska företag. Förbättrade förutsättningar för etablering av elflyg	Växthusgasutsläppen från transporter på Gotland har minskat med minst 70 procent jämfört med 2010 års nivå. Minst en operatör flyger kommersiellt med elflyg till och från Gotland.
Samverkansstruktur mellan regionerna i Småland och öarna kring öppna data för att möta Lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data	Samverkansmöte varannan vecka under året.	Ökad kunskap kring lagens innebörd och påverkan. Ökad dialog inom respektive region för att bana väg för projekt rörande öppna data.	God tillgänglighet och hållbara kommunikationer. God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet.
Samverkansinsats: Regionerna inom Östra mellansverige, Gotland samt Stockholm Region EU Office kring EUs digitala kompass Syftet är att säkerställa att regionerna är förberedda att möta kraven inom EUs digitala kompass och DIGGs Nationella färdplan för det digitala decenniet.	Tre samverkansmöten	Ökad kunskap och förståelse för direktivets påverkan på det regionala arbetet. Ökad dialog för att tillskapa förståelse och stärka den regionala insatsen för ett införande. Ökad samverkan för effektivt genomförande kring stärkt digitalisering.	God tillgänglighet och hållbara kommunikationer.
Initierat samverkan mellan Finsam Gotland, Biblioteksutveckling m.fl. med syfte att lyfta frågan kring digital inkludering.	Totala möten	Sätta digital inkludering på agendan inom deltagande organisationer. Bättre strukturer för att aktivt arbeta med den digitala inkluderingen.	En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor. En inkluderande arbetsmarknad där kompetensen möter behoven. God tillgänglighet och hållbara kommunikationer.

7. Jämställdhet¹²

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för fråga 7.1 är 4 500.** Fråga 7.2 har ingen teckenbegränsning.

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet med att stärka integrering av jämställdhet har genomförts och med vilka aktörer ni har samverkat (kommuner, länsstyrelser, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv). Beskriv även eventuella utmaningar och framgångsfaktorer.

Under 2023 har för andra året uppföljning och rapportering av jämställdhetsintegrering inom Region Gotlands verksamheter genomförts. Metoden består av en mall med frågeställningar som ska fånga förvaltningarnas respektive nuläge, planerade åtgärder och eventuella behov av stöd för arbetet. Region Gotland jobbar även med konsekvensanalyser i ärendehantering där så är relevant (jfr avsnitt 1.3) utifrån så kallade tvärperspektiv, där jämställdhet är ett av perspektiven.

Region Gotlands samverkan med Länsstyrelsen inom ramen för jämställdhetsarbetet. Den sker utifrån samtliga sex delmål i jämställdhetspolitiken, men är mest tydligt i delmålet Mäns våld mot kvinnor skall upphöra, där vi samverkar inom och förvaltar nätverket "Samverkan mot våld". I övrigt sker samverkan med en rad organisationer från civilsamhället (exempelvis RF/SISU Gotland, Kvinnojouren Amanda, Brottsofferjouren, Kvinnojouren Fyren).

2. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
Uppföljning av Region Gotlands arbete med den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR).	Etablering (år två) av ett nytt system för uppföljning och rapportering av jämställdhetsarbetet i Region Gotlands förvaltningar.	Förbättrad förmåga att uttrycka och följa upp det jämställdhetsarbete som sker.	Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskraft för alla. Psykiskt välbefinnande är jämlikt fördelat, våld upptäcks och stöd erbjuds, alla kan delta i den

¹² Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

			<p>demokratiska utvecklingen.</p> <p>En god, jämlik och jämställd hälsa, en trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor.</p>
<p>Gotland samverkar; ny plattform för samverkan kring våldsförebyggande arbete som inbegriper offentliga, privata samt civilsamhället.</p>	<p>Etablering av kontakt med aktuella aktörer, arbete enligt Brå modell med orsaksanalyser inledd och kompetenshöjande insatser påbörjad.</p>	<p>Höjd vetskap om samverkande verksamheter samt kunskap om mäns våld mot kvinnor.</p>	<p>Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskraft för alla.</p> <p>Våld upptäcks i högre grad och stöd erbjuds, förhöjd vetskap om hur agera vid upptäckt och oro.</p> <p>En god, jämlik och jämställd hälsa, en trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor.</p>

8. Integration¹³

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för fråga 8.1 är 4 500.** Fråga 8.2 har ingen teckenbegränsning.

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet med att stärka integrering av integration har genomförts och med vilka aktörer ni har samverkat (kommuner, länsstyrelser, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv). Beskriv även eventuella utmaningar och framgångsfaktorer.

Region Gotland har tagit emot anvisningar av massflyktingar från Ukraina och tillgodosett behovet av boende för denna grupp i enlighet med aktuell lagstiftning. En utmaning är beredskapen framåt med hänsyn till att vi inte vet hur status för denna grupp ser ut efter mars 2025 när massflyktsdirektivet inte längre gäller.

Kopplat till integrationsområdet deltar Region Gotland i ett strategiskt nätverk med Länsstyrelsen, Polisen, Arbetsförmedlingen och civilsamhället. Inriktningen är att samlas kring genomförandet av "Vårt Gotland 2040" och det tillhörande genomförandeprogrammet för social välfärd med delmål satta till 2027.

Region Gotland har även ett pågående idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Röda Korset på Gotland, kopplat till flyktingfrågan. Avtalet löper till slutat av 2024 och i dagsläget pågår diskussion kring eventuell förlängning av avtalet. Region Gotland deltar i det kommunala samverkansnätverket för integration (NISKI).

¹³ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

2. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
Samverkan IOP med Röda Korset på Gotland.	Samordning, samhällsöppning och stöd till ensamkommande över 18 år. Stöd till ukrainska massflyktingar på Gotland. Stöd och samhällsöppning för EU-medborgare som kommer till Gotland.	Röda Korsets integrationsaktiviteter bedöms ha bidragit till en gynnsam utveckling avseende mäende och möjligheter till arbete och studier hos målgrupperna. Stödet till ukrainska massflyktingar och Röda Korsets engagemang på de boenden som finns på ön för denna grupp har bidragit till en bättre boendesituation. Majoriteten av de EU-medborgare som kommer till Gotland har med Röda Korsets hjälp lyckats få arbete och bostad.	Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskraft för alla.
Kunskaps- och samverkansinsats Förvaltningsövergripande föräldrastödsutbildning. Finansierad med §37-medel.	Samlat stöd för utrikesfödda från hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen i föräldraskapsrollen. Ett antal personer har utbildats för att kunna hålla kurser på föräldrarnas modersmål. Kursen har genomförts på fem olika språk: arabiska, dari, ukrainska, swahili och svenska och genomförs med hjälp av elva föräldrastödjare som har dubbelkulturell kompetens.	Enligt utvärdering upplever deltagarna, 91 personer, ökad trygghet i föräldrarollen genom ökad förståelse för det svenska samhällets förväntningar. - Deltagarna har enligt utvärdering fått ökad förståelse för hur barnens tankesätt förändras i och med uppväxten i ett annat land än föräldern vilket bidrar till ökad trygghet för både barn och förälder. -Säkrat fortsatt verksamhet genom förvaltningsövergripande överenskommelse som gäller från och med 2024. Detta innebär att stödet blir en permanent insats.	Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskraft för alla.

9. Miljö och klimat¹⁴

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för fråga 9.1 är 4 500.** Fråga 9.2 har ingen teckenbegränsning.

1. Beskriv hur det strategiskt viktigaste arbetet med att stärka integrering av miljö och klimat har genomförts och med vilka aktörer ni har samverkat (kommuner, länsstyrelser, övriga berörda statliga myndigheter, organisationer, till exempel det civila samhällets organisationer, och näringsliv). Beskriv även eventuella utmaningar och framgångsfaktorer.

Under 2023 har climateffekter, klimatanpassning, energipriser, dyrare kommunikationer och framtida elektrifiering stått i fokus för arbetet inom energi och klimat. Kraftigt ökade transportkostnader är en stor utmaning för näringslivet på Gotland. Samtidigt kan det öppna för nya lösningar och till exempel skynda på introduktion av vätgas.

Rådigheten över viktiga förutsättningar inom energi- och klimatomställningen på Gotland, som färjetrafiken, stenindustrins framtid, villkor för vindkrafts-, energigas- och stamnätsutbyggnaden ligger på statlig nivå och Gotlands strategiska läge gör att totalförsvarets intressen tenderar att få stor påverkan även på möjligheterna till energiomställning.

Gotland omfattas av Fonden för en rättvis omställning, en EU-fond som fokuserar på industrier och regioner med mycket höga koldioxidutsläpp (2021-2030). Fonden ska minska utsläppen och möta de utmaningar som följer med omställningen. Omfattas av fonden och gör stålindustrin i Norrbotten, mineralindustrin på Gotland samt metallindustrin i Västerbotten. I relation till fonden har Region Gotland löpande dialog och kunskapsutbyte med Region Norr- och Västerbotten, inte minst i relation till behovet av samordning av aktörer som är centrala i arbetet för en hållbar omställning.

Under året har en förstudie genomförts med syfte att få energi och klimatomställningen på ön att både bidra till och dra nytta av de möjligheter som en utbyggd havsbaserad vindkraft runt ön kan ge. Vidare har ett treårigt samordnings- och samverkansprojekt, mellan berörda aktörer inom offentlig sektor och näringsliv beviljats finansiering. Projektet ska bidra till samhandling och förbättrat gemensamt lärande och erfarenhetsutbyte med viktiga statliga aktörer som Forsvarsmakten och Svenska Kraftnät och ska leda till ökad genomförandekraft i deltagarnas energiprojekt.

I syfte att stärka den gotländska allmänheten i energi- och klimatarbetet sker en fortsatt samverkan inom "Gotland Ställer OM. Energicentrum Gotland (Region Gotland) leder arbetsgruppen som består i Länsstyrelsen, Uppsala Universitet, Gretas Gamlingar, Studieförbundet Vuxenskolan, Gotland.com (Region Gotland) och Gotlands

¹⁴ Villkorsbeslut 2023:1.1, 1.3, 2.

Bildningsförbund. Länsstyrelsen samordnar de bredare aktörsmötena. Kampanjen bidrar till att kunskapshöjande insatser arrangeras, kommuniceras och genomförs i kampanjens tecken och skapar en känsla av enighet i frågan.

Miljömässig hållbarhet har påverkat beslut om anslagna medel genom att en större andel söks och går till direkta energi- och klimatprojekt – ännu inte till andra miljöprojekt. Men för att säkra en hållbar regional tillväxt och utveckling finns bland annat en beredningsgrupp företagsstöd med tvärperspektiv inom hållbarhet.

Region Gotland arbetar aktivt för en hållbar utveckling av vattenfrågor bland annat inom ramen för det regionala kunskapscentrumet Blått Centrum Gotland, i samverkan Uppsala universitet och Länsstyrelsen i Gotlands län. Region Gotland har även varit aktivt under året i arbete med områdesskydd genom bildandeprojekt av Nationalpark Bästeträskt tillsammans med Länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

2. Ge exempel på insatser som har genomförts eller initierats. Ange max fem insatser och fyll i tabellen nedan:

Namn på insats och kort beskrivning	Resultat i form av uppnådda prestationer under året För definition och exempel av prestationer se sidan 4.	Om möjligt resultat i form av uppnådda effekter under året För definitioner och exempel av effekter se sidan 4. Ange om resultatbeskrivningen baseras på en uppföljning, utvärdering eller en egen bedömning.	Mål Ange vilket eller vilka mål i den regionala utvecklingsstrategin, program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning som insatsen ska bidra till.
"Gotland Ställer Om". Folkbildningskampanj energi- och klimat 2022-2024 Energicentrum Gotland.	Kampanjsida och fortlöpande marknadsföring, med utbildningsmaterial, rådgivning och goda exempel. Kontinuerliga samordningsmöten med samhällets aktörer (studieförbund, arbetsgivare, föreningar) för att uppmana till insatser (kunskapshöjande aktiviteter) i kampanjen. Lansering av initiativet "Månadens klimathjälte" som regionalt uppmärksammar personer och initiativ som agerar för ett klimatneutralt Gotland 2040. Utställning på publik plats med gotlänningarnas egna förslag för att nå målet.	Ökad igenkänning och medvetenhet hos gotlänningarna om energi-/klimatomställning som en levande fråga på Gotland Förändrat beteende hos en fjärdedel av befolkningen genom investering av tid/pengar för lägre klimatpåverkan (förväntat resultat efter kampanjens avslut 3 år)	Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen

	<p>Interaktiva "GSO-tavlor" på gotlands bibliotek och större företag.</p> <p>Utveckling av grafiskt manér och kampanjsida med bl.a. utbildningsmaterial och goda exempel.</p> <p>Fortlöpande marknadsföring i syfte att skapa igenkänning och aktivitet.</p>		
<p>Utökad energi-rådgivning riktad till hushåll.</p>	<p>Informations- och diskussionsträffar runt om Gotland. 11st.</p> <p>Månadsvis inbjudan till allmänheten att komma till Energicentrum för energikunskap och diskussioner</p> <p>Utarbetat digitalt material som understödjer arbetet med energieffektivisering, ökad förnybar energiproduktion och fossilfri mobilitet.</p> <p>148 enskilda möten med hushåll under året.</p> <p>Medarrangör till tre träffar kring energiomställningens positiva effekter för Gotland (Slite, Visby, Hemse)</p>	<p>Ökad kunskap hos målgruppen om möjligheter och förutsättningar för minskad energiförbrukning.</p> <p>Förändrade beteenden, optimering av värmesystem, investeringar i energisnålare lösningar och sänkt energiförbrukning (förväntat resultat).</p>	<p>Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen</p> <p>Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen</p>
<p>ReDriv – etablering av interaktiv plattform för planering av förnybara ladd- och fyllningsstationer.</p> <p>Initiativtagare Fossilfritt Sverige – regional Projektägare Energicentrum Gotland, Finansiär REACT/Tillväxtverket</p>	<p>Kartlagt nuvarande infrastruktur för stationer med el-, biogas och vätgas.</p> <p>Gemensamt med 8 andra regioner skapat plattformen https://drivmedla.se/ Implementerat och marknadsfört plattformen mot företag, markägare och internt Region Gotland.</p> <p>3 st lokala möten och WS anordnade</p>	<p>Ökade kunskaper om var framtida behov av förnybara tank- och laddstationer behövs.</p> <p>Ökade kunskaper om var tillgängliga platser finns.</p>	<p>Växthusgasutsläppen från transporter på Gotland har minskat med minst 70 procent jämfört med 2010 års nivå.</p> <p>Utsläppen av växthusgaser har kontinuerligt minskat med 10–15 procent per år jämfört med föregående år.</p> <p>Infrastruktur för publik elektrisk laddning och publika försäljningsställen för förnybara drivmedel är godtagbar över hela Gotland (tillgänglighetsmätt i tid).</p> <p>Klimatneutralt Gotland 2040 Energisystem baserat på förnybar energi.</p> <p>Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft</p>

<p>Mobilitetsveckan Gotland</p> <p>Initiativ på EU-basis med en veckas aktiviteter kring hållbar mobilitet</p>	<p>10 enskilda programpunkter under veckan samt en heldag med aktiviteter som samlat innehöll seminarier, samtal, provkörning och andra kunskapshöjande insatser.</p>	<p>Ökade kunskaper om alternativa mobilitetslösningar hos konsument och företag på Gotland</p> <p>Ökade förutsättningar för alternativ till bilåkande, effektivare bränslealternativ, effektivisering inom transportsektorn</p>	<p>Växthusgasutsläppen från transporter på Gotland har minskat med minst 70 procent år 2027 (jämfört med 2010 års nivå).</p> <p>Utsläppen av växthusgaser har kontinuerligt minskat med 10–15 procent per år jämfört med föregående år.</p> <p>Infrastruktur för publik elektrisk laddning och publika försäljningsställen för förnybara drivmedel är godtagbar över hela Gotland (tillgänglighetsmått i tid).</p> <p>Klimatneutralt Gotland 2040</p> <p>Energisystem baserat på förnybar energi.</p> <p>Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen</p>
<p>Förstudie Energiön Gotland</p>	<p>Förstudiens möten med berörda aktörer inom målgrupp, offentliga aktörer och större energiaktörer på och runt Gotland, startmöte under Almedalsveckan.</p> <p>Ansökan om ekonomiskt stöd för treårigt projekt inlämnad.</p>	<p>Ökat engagemang hos målgrupp/aktörer för samhandling för att nå samsyn, gemensamt lärande och genomförandekraft i energiomställningen.</p>	<p>Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen, Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.</p> <p>Mål i FRO: Minskade CO₂-utsläpp på regional och nationell nivå.</p> <p>Tryggad elförsörjning och ökad produktion av förnybar energi på Gotland.</p>

10. Fördelning av anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Observera! **Maximalt antal tecken inklusive blanksteg för frågorna 10.1–10.5 är sammanlagt 11 000.**

1. Beskriv varför ni har fördelat anslaget mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service på det sätt ni gjort.¹⁵

Region Gotland har beslutat om nio projekt och en förstudie, 24,6 mkr i regionala utvecklingsmedel under året. 6,3 mkr (25,5 %) har utgjort medfinansiering till strukturfondsprojekt. 17 företagsstöd har beviljats med 1,7 mkr. Totalt för projektmedel och företagsstöd har 26,3 mkr beslutats om av de regionala utvecklingsmedlen. Företagsstöden har i huvudsak finansierats med de 10 mkr som Region Gotland tilldelats från REACT-EU för att finansiera affärs- och omställningscheckar till företag.

Flera av årets beviljade projekt bygger vidare på genomförda förstudier eller projekt, vilket har resulterat i en ökad budget för samtliga projekt. Flertalet projekt sökte även medfinansiering inom ramen för den nya programperioden i europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), vilket kan ha bidragit till att projektens budget ökat eftersom mer medel varit tillgängligt att söka.

Region Gotlands finansieringsplan (fastställd av regionstyrelsen 2022-02-24) och den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 är vägledande för samtliga nya beslut oberoende av stödtyp. Regionstyrelsen har fastställt en indikativ fördelning där 45% av anslag 1:1 ska gå till insatser som bidrar till något av Gotlands tre utpekade styrkeområdena (mat och livsmedel, besöksnäring och näringslivets energiomställning). 10% avsätts till insatser som ska stärka Region Gotlands kapacitet som regionalt utvecklingsansvarig. Resterande 45% avsätts för övriga insatser.

1. Beskriv hur ni har integrerat ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i beslut om medel från anslaget till projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service.

I alla beslut måste hållbarhetsperspektiven finnas med, sökanden måste beakta dem för att komma ifråga för finansiering. Samtliga beslut om finansiering har utgått från prioriteringar och effektmål i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och kan även relateras till målen i Agenda 2030.

¹⁵ Observera! Belopp fördelat på olika stödtyper behöver inte redovisas då den informationen inhämtas i Tillväxtverkets årliga redovisning av regionala företagsstöd, projektmedel samt stöd till kommersiell service.

Jämför även avsnitt 1.2 sista stycket.

Projekt som har beviljats under 2023 förväntas bidra till följande mål i Agenda 2030: Mål 5 Jämställdhet, Mål 7 Hållbar energi för alla, Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, Mål 9 Hållbar industri, innovation och infrastruktur, Mål 10 minskad ojämlikhet, Mål 12 Hållbar konsumtion.

1. Har anslaget bidragit till att nå målen i

1. den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Nej

2. nationellt och regionala program för Europeiska regionala utvecklingsfonden?

Ja

Nej

3. program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)?

Ja

Nej

1. Om ja, beskriv hur anslaget har bidragit till att nå målen i

1. den regionala utvecklingsstrategin.

Projekt som beslutades under 2023 beviljades med ambitionen att prestationer och effekter under och efter projektgenomförandet ska bidra till följande effektmål i Vårt Gotland 2040:

Effektmål 2: En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor

Relocation (20360992)

Effektmål 5: Ett klimatneutralt Gotland

Energiön Gotland (20364643)

Effektmål 6: Ett energisystem baserat på förnybar energi

Energiön Gotland (20364643)

Effektmål 8: Hållbara kretslopp

Molekyl (20361083)

2. nationellt och regionala program för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Sammanfattning:

Region Gotland har medfinansierat tre projekt och en förstudie under 2023, vilka samtliga beviljats finansiering från den Europeiska regionala utvecklingsfonden i programområde Småland och Öarna. Förstudien och två projekt sker i samverkan med andra aktörer inom programområdet. Region Gotland medfinansierar med cirka 6,5 mkr från anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder.

Beviljade projekt:

Molekyl (Nyps-id 20361338)

Politiskt mål: En grönare och koldioxid snål övergång till en ekonomi med noll nettoutsläpp och ett motståndskraftigt Europa. Det ska göras genom främjande av en ren och rättvis energiomställning, gröna och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning, riskförebyggande, riskhantering och hållbar mobilitet i städer

Specifikt mål: Främja övergången till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi

Effektmål Regional utvecklingsstrategi: Hållbara kretslopp, God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

Projektid: 2023-09-01 – 2026-12-31

Projektägare: IUC Kalmar län

Övriga partners: Tillväxt Gotland

Projektbeskrivning: Samverkansprojektet mellan IUC Kalmar län och Tillväxt Gotland grundar sig i det behov som små och medelstora företag i Kalmar län och på Gotland har för att kunna ställa om sina affärsmodeller och utveckla cirkulära affärsmodeller för industriell symbios eller restproduktsynergier.

Ökad flexibilitet för SMF genom nya tariffmodeller (Nyps-id 20359970)

Politiskt mål: En grönare och koldioxid snål övergång till en ekonomi med noll nettoutsläpp och ett motståndskraftigt Europa. Det ska göras genom främjande av en ren och rättvis energiomställning, gröna och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning, riskförebyggande, riskhantering och hållbar mobilitet i städer

Specifikt mål: Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring utanför det transeuropeiska energinätet (TEN-E)

Effektmål Regional utvecklingsstrategi: Ett energisystem baserat på förnybar energi, God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

Projekttid: 2023-09-01 – 2025-01-31

Projektägare: Region Gotland

Projektbeskrivning: Projektet ska ge företag bättre förutsättningar att minska sina energikostnader genom att styra sina laster till tider som gynnar det lokala elnätet. Nätnyttan som skapas kommer att prissättas för att ge incitament att ge större nätnytta.

Förstudie Öppna data inom Småland och Öarna (Nyps-id 20363582)

Politiskt mål: Ett mer konkurrenskraftigt och smart Europa genom främjandet av innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional IKT-konnektivitet.

Specifikt mål: Dra nytta av digitaliseringens fördelar för invånare, företag, forskningsorganisationer och offentliga myndigheter.

Effektmål Regional utvecklingsstrategi: God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

Projekttid: 2024-02-01 – 2024-10-31

Projektägare: Region Kalmar

Övriga partners:

- Region Jönköpings län
- Region Kronoberg
- Region Gotland

Projektbeskrivning: Målet med förstudien är att genom en behovskartläggning och kunskapsstärkande kommunikationsinsatser riktade till små- och medelstora företag inom Småland och öarna, skapa en helhetsbild av behovet och förutsättningarna för öppna data.

SMILE – Samverkan möter innovation för ett livskraftigt entreprenörskap (Nyps-id 20363621)

Politiskt mål: Ett mer konkurrenskraftigt och smart Europa genom främjandet av innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional IKT-konnektivitet.

Specifikt mål: Förbättra de små och medelstora företagens hållbara tillväxt och konkurrenskraft och skapandet av arbetstillfällen i dessa företag, inbegripet genom produktiva investeringar.

Effektmål Regional utvecklingsstrategi: God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

Projekttid: 2024-01-01 – 2026-11-30

Projektägare: Coompanion Jönköpings län Ekonomisk förening

Övriga partners:

- Coompanion Kronoberg Ekonomisk förening
- Coompanion Gotland Ekonomisk förening
- Coompanion Kooperativt Utvecklingscentrum i Kalmar län Ekonomisk förening.

Projektbeskrivning: Projektet ska initiera samverkan mellan företag på landsbygder, samt vidareutveckla redan befintliga konstellationer för att stärka den gemensamma konkurrenskraften. Företagen får verktyg för att möta utmaningar med fokus på innovation och samverkan.

Exempel på strategiskt viktiga projekt som avslutades under 2023:

Out (Nyps id 20365223)

Projektid: 2020-09-01-2023-0430

Projektägare: RF-Sisu

Tilldelade medel/Utbetalda medel: 4 660 289 kr/4 331 998 kr

Projektbeskrivning: RF-SISU Gotlands projekt har stärkt förutsättningarna för hållbar outdoor-turism på Gotland. Det sker genom affärs- och marknadsutveckling för sportföretag och idrottsföreningar som erbjuder event, upplevelser, produkter och tjänster inom outdoorsektorn.

Indikatorutfall: Antal deltagande företag

Målvärde/utfall: 15 företag/15 företag

Resultat: Den externa utvärderaren skriver bland annat: "I den ursprungliga projektansökan framstår hållbarhetsutvecklingen som betydligt mer progressiv och radikal än vad som i slutändan åstadkoms under projektets genomförande." 25 % av de deltagarna i projektet var kritiska till projektet. Det positiva som har kommit från projektet är att en Outdoor-vecka har genomförts som var uppskattad och förhoppningsvis kan bli ett årligt återkommande evenemang.

Gotland goes Global (Nyps id 20203135)

Projektid: 2020-01-01—2023-04-30

Projektägare: Almi Företagspartner Gotland AB

Tilldelade medel/Utbetalda medel: 1 495 726 kr/1 495 540 kr

Projektbeskrivning: Projektets syfte var att leverera en kraftfull satsning för regionens små- och medelstora företags internationalisering genom riktade affärsutvecklingsinsatser. Genom effektiva metoder kunde Almi bidra till att fler

företag fattar beslut om sin strategiska inriktning och arbetar konkret med aktiviteter som leder mot internationell tillväxt.

Indikatorutfall: Antal deltagande organisationer
Målvärde/utfall: 300 organisationer/93 organisationer

Resultat: Merparten av projektets insatser som lett till utveckling i de deltagande bolagens internationaliseringssatsningar har genomförts under projektets sista åtta månader. Detta är på grund av pandemin och det osäkra ekonomiska läget under perioden. Många av företagen har fått fokusera på hemmaplan.

Zero (Nyps id 20205215)

Projektid: 2020-01-01—2023-04-30

Projektägare: Science Park Gotland

Tilldelade medel/Utbetalda medel: 8 471 863 kr/5 801 341 kr

Projektbeskrivning: Projektet skulle stärka gotländska startups innovations- och konkurrenskraft. Det skedde genom utvecklingsprocesser som Science Park Gotland har integrerade arbetssätt för, vilka stärker företagsutvecklingen av hållbara affärsmodeller utifrån Agenda 2030 och klimatutmaningen.

Indikatorutfall: Antal deltagande organisationer
Målvärde/utfall: 25 organisationer/21 organisationer

Resultat: Projektet har bidragit till att utveckla ett arbetssätt för att stödja hållbar affärsutveckling, med resultatet att Science Park Gotland kan ge bättre och mer relevant stöd till gotländska startups. Communityarbetet med kunskapsutbyte och nätverkande har flutit på bra men med utmaningar. Pandemin påverkade projektet i hög grad.

Gemensam digital plattform för Gotland (Nyps id 20205415)

Projektid: 2020-09-01—2023-04-30

Projektägare: Region Gotland

Tilldelade medel/Utbetalda medel: 4 535 367 kr/ 4 366 979 kr

Projektbeskrivning: Projektet har bidragit till stärkt attraktionskraft för Gotland och skapat ett fönster mot omvärlden som stärker hela Gotland som ett hållbart resmål året runt och som är en attraktiv plats att bo, leva och verka. Den digitala plattformen hade som mål att skapa nytta för olika grupper och branscher, drivna av en mångfald av SMF inom främst Gotlands styrkeområden, men även vara tillgänglig för övriga branscher, civilsamhälle och andra pågående projekt.

Indikatorutfall: Antal deltagande organisationer
Målvärde/utfall: 5 organisationer/5 organisationer

Indikatorutfall: Antal användare av verktygslådan på plattformen
Målvärde/utfall: 100 användare/721 användare

Resultat: Enligt den externa utvärderaren har projektet haft god måluppfyllelse, hög relevans och ett gott genomförande. Viss osäkerhet finns kring bärkraftighet. På kort sikt verkar det finnas en framtid men på lång sikt finns det inga garantier till exempel om hur driftsorganisationen skulle se ut och vilka resurser som skulle finnas tillgängliga.

Exportmoget Gotland (Nyps id 20315642)

Projektid: 2021-09-01—2023-08-31

Projektägare: Gotlands Besöksnäring AB

Tilldelade medel/Utbetalda medel: 993 500 kr/ 982 757 kr

Projektbeskrivning: Projektet syftade till att komplettera pågående insatser för Covid-drabbade företag och stärka gotländska besöksnäringens hållbarhet genom ökad exportmognad, digitalisering och internationalisering. Projektet skulle underlätta och framtidssäkra för företag som säkerställer arbetstillfällena inom den gotländska besöksnäringen.

Indikatorutfall: Antal deltagande företag
Målvärde/utfall: 25 företag/23 företag

Resultat: Deltagarna fick delta i flera utbildningsinsatser. I vissa fall har inte insatserna varit behovsanpassade eftersom insatserna har varit i storgrupp med företag som hade olika erfarenheter och grundkompetens.

3. program för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg).

Nej

Om nej, beskriv varför anslaget inte har bidragit till att nå målen.

Gotland tillhör Interregprogrammet Central Baltic. Endast en ansökan har kommit in till Central Baltic från en gotländsk aktör under året och ansökan blev ej beviljad.

1. Beskriv på vilket sätt olika territoriella perspektiv har beaktats och påverkat beslut om medel.

Ö-läget innebär särskilda utmaningar att hantera olika typer av samhällsstörningar, framför allt vad gäller geografiska, resursmässiga och logistiska förutsättningar.

Internationellt samarbete, internationella projekt och nätverk, särskilt med andra ö- och kustregioner inom EU ger Gotland utvecklings- och konkurrenskraft.

Övriga medskick

Detta avsnitt är en möjlighet för er att föra fram övriga medskick om det regionala utvecklingsarbetet som inte fångas upp i avsnitt 1–10.¹⁶

Det förändrade säkerhetsläget de senaste åren har nationellt inneburit en utveckling mot förstärkt beredskapsnivå i landets kommuner och regionen. Det är en fråga med större dignitet för Region Gotland än för andra kommuner och regioner i Sverige. Satsningar på ett resilient gotländskt samhälle är en viktig strategisk investering för Sverige. Region Gotland vill här ta tillfället att trycka på att detta behöver beaktas av regeringen och statliga myndigheter i relation till Gotland som plats och Region Gotland som organisation.

Utöver vad som ryms inom det regionala utvecklingsansvaret och inom ramen för åiterrapporteringens strategiska områden, vill Region Gotland lyfta att Gotland är Sveriges enda ö-region med i grunden unika strukturella förutsättningar och utmaningar för att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster och för att utveckla platsen (bo, verka, leva). Allt på Gotland beror av ö-läget. Det påverkar kostnadsläget för hälso- och sjukvård på ett markant sätt. Kostnaderna för hälso- och sjukvård inverkar i sin tur på förutsättningarna att bedriva regionalt utvecklingsarbete. Det medför även en sårbarhet som kräver särskilda satsningar för krisberedskap och civilt försvar. Ö-läget medför även ökade kostnader för näringslivet, vilket är belagt genom studier av ö-faktorerers inverkan på näringslivet på andra europeiska öar.

Gotland är viktigt för Sverige utifrån ett försvarspolitiskt perspektiv, något som har förstärkts med det förändrade säkerhetspolitiska läget som Sverige befinner sig i. Att sjukvården på Gotland fungerar även när samhällsstörningar och kris uppstår är centralt såväl för boende, besökare och de som ska bistå ön vid kris. Det påverkar förutsättningarna för det regionala utvecklingsarbetet i högsta grad. Om Gotland har goda förutsättningar för att bo, leva och verka, gynnar det Sverige ur ett säkerhetsmässigt perspektiv. Det är helt enkelt av vikt för Sverige att Gotland genom att vara en framgångsrik region kan bidra till att hävda Sveriges suveränitet. Det är av betydelse att det finns goda förutsättningar för primärkommunal service, regional service och utveckling.

Sammanfattningsvis så gynnar det Sveriges säkerhet när Gotland har minst lika bra eller bättre förutsättningar än andra regioner och kommuner. Region Gotland anser att medelsfördelningen måste beakta Gotlands geopolitiska läge och betydelse för

¹⁶ Observera! Information tillhörande avsnitt 1–10 ska inte fyllas i under övriga medskick utan under respektive fråga i mallen.

Sveriges säkerhet. Idag är medelstilledningen baserad på per capita och tar ingen hänsyn till faktorer som faller ut av ö-läge eller geo- och säkerhetspolitik.

Region Gotland vill även ta tillfället i akt att lyfta vikten av strukturfonderna som regionalt utvecklingskapital. Från regional nivå hämtar vi kraft i och vill bidra till EU:s mål kring ett smart, digitalt och grönt Europa. På detta sätt skapar vi lokal och regional konkurrenskraft som bidrar till Europas framtida konkurrenskraft. För detta är strukturfonderna det enskilt viktigaste verktyget. Vi har under 2023 på olika sätt uppmärksammat behovet av strukturfonderna nu och i framtiden som en viktig del av det regionala utvecklingskapitalet. Tillsammans med övriga regioner och SKR har vi tagit initiativ till ett arbete kring den framtida sammanhållningspolitiken. Vi ser ett stort värde av att regeringskansliet hörsammat detta och öppnar upp för dialog i detta. Det stora värde som finns i strukturfonderna behöver vara en utgångspunkt för Sverige i förhandlingar kring EU:s långtidsbudget och inriktningen på den framtida sammanhållningspolitiken. Från regional nivå bidrar vi gärna i dialogen med exempel på den effekt som strukturfonderna skapar. Vi efterfrågar och förväntar oss att nationell nivå påverkar den framtida sammanhållningspolitiken i ett tidigt skede.

Region Gotland beslutade den 30 mars att medfinansiera hela den offentliga delen (33%) motsvarande 11 671 186 kr av Leader Gutes totala budget för åren 2023-2027 med medel från den regionala utvecklingsåtgärden (anslag 1:1).